

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
25 \11\ 2017

Η ενημέρωση ως θέμα

Στην τηλεοπτική παρουσίαση των «δελτίων ειδήσεων» δεν εμφανίζονται μόνο αποσπασματικές ειδήσεις, αλλά ειδήσεις χωρίς πλαίσιο, χωρίς συνέπειες, χωρίς αξία, κατά συνέπεια χωρίς ουσιαστική σοβαρότητα. Οι ειδήσεις, δηλαδή, παρουσιάζονται ως είδος διασκέδασης. [...]

Η θεώρηση των ενημερωτικών προγραμμάτων ως είδους θεατρικής παράστασης, σκηνοθετημένης κατά τρόπο ώστε κυρίως να ψυχαγωγεί, **επιτίνεται** από ορισμένα χαρακτηριστικά, μεταξύ των οποίων η μέση διάρκεια κάθε ιστορίας που είναι σαράντα πέντε δευτερόλεπτα. Δεν είναι, βέβαια, δυνατόν ένα γεγονός να θεωρηθεί σοβαρό, αν οι επιπτώσεις του εξαντλούνται μέσα σε λιγότερο από ένα λεπτό. Έτσι, γίνεται πράγματι εμφανές ότι οι τηλεοπτικές ειδήσεις δεν **προτίθενται** να υποδηλώσουν ότι οποιαδήποτε ιστορία έχει οποιαδήποτε επίπτωση, γιατί αυτό θα απαιτούσε από τους τηλεθεατές να συνεχίσουν να σκέφτονται την ίδια ιστορία μετά την ολοκλήρωσή της και, συνεπώς, θα τους εμπόδιζε να στρέψουν την προσοχή τους στην επόμενη ιστορία, που περιμένει με λαχτάρα να περάσει στο προσκήνιο.

Πάντως οι τηλεθεατές, έτσι κι αλλιώς, δεν έχουν την ευκαιρία να αποσύρουν την προσοχή τους από ιστορίες με εντυπωσιακά κινηματογραφικά στοιχεία και εικόνες που συντρίβουν τις λέξεις και βραχυκυκλώνουν την ενδοσκόπηση. Ο ύποπτος δολοφονίας που **προσάγεται** σε ένα αστυνομικό τμήμα, το θυμωμένο πρόσωπο ενός εξαπατημένου καταναλωτή, η αποβίβαση του Προέδρου από ένα ελικόπτερο στον κήπο του Λευκού Οίκου, όλα αυτά είναι πάντα συναρπαστικά ή ευχάριστα και ικανοποιούν με ευκολία τις απαιτήσεις ενός ψυχαγωγικού σόου.[...]

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι να έχουμε καλύτερη ψυχαγωγία, αλλά χειρότερη ενημέρωση. Και το λέω αυτό, διαφωνώντας με την πιο δημοφιλή και **αλαζονική** θεωρία, ότι η τηλεόραση, ως παράθυρο στον κόσμο, προσφέρει ένα υπερβολικό υψηλό επίπεδο ενημέρωσης. Γιατί εδώ πολλά εξαρτώνται από το τι σημαίνει «ενημερωμένος». Σήμερα όλοι έχουν γνώμη για τα γεγονότα, όμως αυτές είναι γνώμες εντελώς διαφορετικής τάξεως από τις απόψεις του 18^{ου} ή 19^{ου} αιώνα. Ίσως ο χαρακτηρισμός να ήταν ακριβέστερος, αν τις ονομάζαμε συγκινησιακές εντυπώσεις και όχι απόψεις, αφού άλλωστε αλλάζουν από εβδομάδα σε εβδομάδα, όπως μας λένε οι εταιρείες δημοσκοπήσεων. Αυτό που συμβαίνει στην πραγματικότητα είναι ότι η τηλεόραση αλλοιώνει την έννοια «ενημερωμένος», δημιουργώντας ένα είδος πληροφοριών που, ίσως καλύτερα στο σύνολό τους, θα ονομαζόταν παραπληροφόρηση. Πρόκειται για παραπλανητική πληροφόρηση, άστοχη, άσχετη, αποσπασματική ή επιφανειακή, που δημιουργεί την ψευδαίσθηση ότι κάτι γνωρίζουμε, αλλά στην ουσία αποπροσανατολίζει.

Λέγοντας αυτά δεν θέλω να υποδηλώσω ότι οι τηλεοπτικές ειδήσεις **ηθελημένα** έχουν στόχο να στερήσουν τους τηλεθεατές από τη συνεκτική και σχετική κατανόηση του κόσμου τους. Θέλω να πω ότι, όταν οι ειδήσεις παρουσιάζονται με συσκευασία ψυχαγωγίας, κάτι τέτοιο είναι αναπόφευκτο. Υποστηρίζοντας ότι τα τηλεοπτικά ενημερωτικά σόου

ψυχαγωγούν και δεν ενημερώνουν , λέω κάτι πολύ πιο σοβαρό από το ότι στερούμαστε την αυθεντική ενημέρωση . Λέω ότι χάνουμε την αίσθηση του τι σημαίνει να είμαστε καλά ενημερωμένοι. Η άγνοια μπορεί να διορθωθεί . Αλλά τι πρέπει να κάνουμε , αν θεωρούμε την άγνοια γνώση;

Neil Postman, Διασκέδαση μέχρι θανάτου , εκδ. Κατάρτι
(διασκευασμένο απόσπασμα από τις σελ. 124-132)

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ:

A. Να γράψετε την περίληψη του κειμένου σε 80 - 100 λέξεις .

Μονάδες 20

B 1 . Να εξηγήσετε σε μία παράγραφο 80-100 λέξεων την άποψη του συγγραφέα ότι « η τηλεόραση αλλοιώνει την έννοια "ενημερωμένος" , δημιουργώντας ένα είδος πληροφοριών που στο σύνολό τους θα ονομαζόταν παραπληροφόρηση».

Μονάδες 7

B 2. Να βρείτε τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της τρίτης παραγράφου του κειμένου (Πάντως , οι τηλεθεατές.....σού.)

Μονάδες 5

B 3. Να εντοπιστούν δύο σημεία του κειμένου όπου υπάρχει ποιητική λειτουργία της γλώσσας .

Μονάδες 2

B 4. Να δώσετε για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις ένα συνώνυμο , χωρίς να αλλοιώνεται το νόημα του κειμένου : επιτείνεται , προτίθενται , προσάγεται , αλαζονική , ηθελημένα .

Μονάδες 5

B 5. Να δώσετε για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις ένα αντώνυμο:
προσκήνιο , αλαζονική , αναπόφευκτο , αυθεντική.

Μονάδες 2

B 6. Να δώσετε για καθεμία από τις ακόλουθες λέξεις μία νέα σύνθετη χρησιμοποιώντας το β' σύνθετικό τους : ικανοποιούν , ενδοσκόπηση , δημιουργώντας , συσκευασία , επιφανειακή .

Μονάδες 5

B 7. Να αναγνωρίσετε το είδος της σύνταξης στις παρακάτω προτάσεις , να τις μετατρέψετε στην αντίθετη και να δικαιολογήσετε γιατί ο συγγραφέας χρησιμοποιεί αυτό το είδος της σύνταξης :

«Οι ειδήσεις , δηλαδή , παρουσιάζονται ως είδος διασκέδασης»

«Οι εικόνες με ευκολία συντρίβουν τις λέξεις και βραχυκυκλώνουν την ενδοσκόπηση».

Μονάδες 4

Γ. Η τηλεόραση , σήμερα , υπηρετώντας τους νόμους και τους κανόνες της αγοράς , δεν κατόρθωσε να αποτελέσει ένα ποιοτικό μέσο πνευματικής και ψυχικής καλλιέργειας του ατόμου. Σε ένα άρθρο που θα δημοσιευθεί στη σχολική εφημερίδα , ως εκπρόσωπος της μαθητικής κοινότητας , να γράψετε τις επιπτώσεις που επιφέρει η εμπορευματοποίηση της τηλεόρασης σε προσωπικό και συλλογικό επίπεδο αλλά και τις προϋποθέσεις ώστε να διαδραματίζει ουσιαστικό παιδευτικό και ψυχαγωγικό ρόλο για τους νέους.(400-500 λέξεις)

Μονάδες 50

Ενδεικτικές απαντήσεις:**A. Περίληψη**

Ο Neil Postman , στο κείμενο, αναφέρεται στην ψυχολογική μορφή που έχουν προσλάβει οι τηλεοπτικές ενημερωτικές εκπομπές . Χαρακτηριστικό των δελτίων ειδήσεων είναι η ιδιαίτερα σύντομη παρουσίαση της είδησης , γεγονός που υποδηλώνει τον εφήμερο χαρακτήρα της και προετοιμάζει τον δέκτη να στραφεί γρήγορα στην επόμενη. Οι τηλεθεατές , έτσι , προσηλώνονται στην εικόνα και οι ειδήσεις μετατρέπονται σε ψυχαγωγικό θέαμα. Αυτή η θεαματικοποίηση των γεγονότων υποβαθμίζει την ποιότητα της ενημέρωσης και οδηγεί στην παραπληροφόρηση , καθώς οι πολίτες δεν σχηματίζουν ολοκληρωμένες απόψεις αλλά πρόσκαιρες και επιφανειακές εντυπώσεις . Ο συγγραφέας καταλήγει στη διαπίστωση ότι αυτός ο τρόπος παρουσίασης των ειδήσεων δυσχεραίνει , συνειδητά ή ασυνείδητα , τη δυνατότητα των ανθρώπων να κατανοήσουν την πραγματικότητα και διαστρεβλώνει την έννοια της αληθινής ενημέρωσης.

B 1. Η τηλεοπτική παρουσίαση των γεγονότων θέτει ερωτηματικά για την ποιότητα της ενημέρωσης . Συγκεκριμένα , τα γεγονότα παρουσιάζονται στην τηλεόραση αποσπασματικά και επιφανειακά , καθώς κάθε είδηση διαρκεί ελάχιστο χρόνο . Παράλληλα , η επιλογή των ειδήσεων γίνεται με κριτήριο όχι τη σοβαρότητα του γεγονότος αλλά τη δυνατότητα προσέλκυσης ευρύτερου κοινού και την τηλεθέαση . Στον βωμό , δηλαδή , της θεαματικότητας σημαντικά ζητήματα υποβαθμίζονται ή αποσιωπώνται , ενώ ανούσιες λεπτομέρειες και ασήμαντα περιστατικά προβάλλονται δραματοποιημένα με στόχο να μαγνητίσουν τον αδιάφορο δέκτη . Έτσι , όμως , η έννοια της ενημέρωσης χάνει το ουσιαστικό της περιεχόμενο , ενώ οι πολίτες αποπροσανατολίζονται και σχηματίζουν μια πλαστή εικόνα της πραγματικότητας.

B 2. Θεματική περίοδος : «Πάντως , οι τηλεθεατές , Την ενδοσκόπηση»

Λεπτομέρειες : « Ο ύποπτοςσού»

Κατακλείδα : δεν έχει .

Τρόπος ανάπτυξης : Με παραδείγματα

B3. Παραδείγματα με ποιητική λειτουργία της γλώσσας :

§2^η ιστορία ...που περιμένει να περάσει στο προσκήνιο...

§4^ηότι η τηλεόραση , ως παράθυρο στον κόσμο

B4. επιτείνεται= εντείνεται , χειροτερεύει

προτίθενται=σκοπεύουν , σχεδιάζουν

προσάγεται= οδηγείται

αλαζονική=υπεροπτική, εγωιστική

ηθελημένα= σκόπιμα , εσκεμμένα

β5. προσκήνιο≠παρασκήνιο

αλαζονική≠μετρημένη

αναπόφευκτο≠αποφευκτέο

αυθεντική≠γνήσια

β 6. ικανοποιούν = αρτοποιός , κεραμοποιία

ενδοσκόπηση= άσκοπος, επισκόπηση
δημιουργώντας=κάτεργο , εργοστάσιο
συσκευασία= επισκευή , ανασκευή
επιφανειακή= διαφάνεια , αφανής

Β 7. «Οι ειδήσεις , δηλαδή , παρουσιάζονται ως είδος διασκέδασης»

Η σύνταξη είναι παθητική , τονίζεται η ενέργεια , η πράξη. Ενεργητική γίνεται: «Τις ειδήσεις , δηλαδή , τις παρουσιάζουν ως είδος διασκέδασης»

«Οι εικόνες με ευκολία συντρίβουν τις λέξεις και βραχυκυκλώνουν την ενδοσκόπηση».

Η σύνταξη είναι ενεργητική , τονίζεται το υποκείμενο που ενεργεί. Παθητική γίνεται : «Οι λέξεις συντρίβονται με ευκολία από τις εικόνες και η ενδοσκόπηση βραχυκυκλώνεται»

Γ. Παραγωγή λόγου

α) Αρνητικές επιδράσεις της τηλεόρασης :

- Παρέχει υποβαθμισμένη μορφή ψυχαγωγίας και αλλοιώνει τον πολιτισμό.
- Αδρανοποιεί πνευματικά το άτομο , το φανατίζει και το απομακρύνει από την αλήθεια.
- Αιχμαλωτίζει , σε μεγάλο βαθμό , τη σκέψη και την προσοχή των ατόμων , τροφοδοτεί τις συζητήσεις και τις προσανατολίζει.
- Μετατρέπεται σε όργανα παραπληροφόρησης και αποπροσανατολισμού του δέκτη.
- Υποβαθμίζει την ποιότητα της ενημέρωσης και διολισθαίνει στον κιτρινισμό.
- Παθητικοποιεί , χειραγωγεί , οπαδοποιεί και μαζοποιεί το άτομο.
- Συμβάλλει στην αύξηση της βίας και της εγκληματικότητας , με την καθημερινή προβολή ανάλογων σκηνών και θεμάτων.
- Ενισχύει φαινόμενα κοινωνικού ρατσισμού , όπως υποβάθμιση της γυναίκας , μεροληπτική στάση σε μειονότητες.
- Καθίσταται όργανο προπαγάνδας ,υπηρετώντας τυφλά ιδεολογίες και κόμματα.
- Προωθεί ηγέτες και υπονομεύει τη δημοκρατία , φιμώνοντας το διάλογο και καλλιεργώντας κλίμα μεσσιανισμού και φανατισμού.
- Καλλιεργεί τον εθνικισμό.
- Αμβλύνει την εθνική συνείδηση .

β) Προϋποθέσεις για την ορθή λειτουργία της τηλεόρασης

- Ύπαρξη δημοκρατίας , για την εξασφάλιση της ελευθεροτυπίας.
- Δημοσιογραφική δεοντολογία για έγκυρη ενημέρωση.
- Κριτικά σκεπτόμενος και καλλιεργημένος πολίτης.
- Προετοιμασία των νέων για τον κόσμο της πληροφόρησης από την οικογένεια και το σχολείο.
- Θεσμοθέτηση και ενεργοποίηση από την πολιτεία των οργάνων που θα διασφαλίζουν την αδέσμευτη και απρόσκοπτη λειτουργία της.
- Αποδέσμευση από κάθε είδους πολιτικές και οικονομικές εξαρτήσεις.
- Προβολή ποιοτικών εκπομπών